

XU HƯỚNG MỞ RỘNG VÀ NÂNG CẤP CÁC HIỆP ĐỊNH THƯƠNG MẠI ĐA PHƯƠNG

Trong bối cảnh toàn cầu hóa “mới”, các quốc gia đang chung tay hợp tác nhằm xử lý các thách thức toàn cầu hiện nay như khủng hoảng năng lượng, khủng hoảng lương thực, biến đổi khí hậu, các vấn đề an ninh truyền thống và an ninh phi truyền thống... Do đó, việc mở rộng và nâng cấp các FTA hiện có nhằm phù hợp hơn với tình hình mới là xu hướng đang được các khối hợp tác và thành viên thực hiện trong thời gian qua.

❖ CPTPP - MỞ RỘNG VÀ NÂNG CẤP TRONG BỐI CẢNH TOÀN CẦU HÓA “MỚI”

Vào tháng 7/2023, CPTPP đã đón Vương quốc Anh - thành viên mới đầu tiên kể từ khi Hiệp định được ký kết vào năm 2018. Ngoài ra còn 6 quốc gia đã nộp đơn xin gia nhập CPTPP, gồm: Trung Quốc, Đài Loan, Ecuador, Costa Rica, Uruguay và Ukraine

Để phát triển thành một nền tảng thương mại thực sự cởi mở, toàn diện và bao trùm với sự tự do hóa thị trường đáng kể cho các thành viên mới, theo đánh giá của chuyên gia Viện Peterson (PIIE), CPTPP phải đối mặt với 03 thách thức cần giải quyết:

(1) Cần có những đánh giá về việc thực thi CPTPP trong 5 năm qua để thấy được các quy định và tiêu chuẩn mới của hiệp định này đã được thực thi như thế nào? Sáng kiến “quy tắc xuất xứ cộng dồn” có đẩy nhanh quá trình hình thành chuỗi cung ứng nội vùng, tiết kiệm chi phí, thời gian cho doanh nghiệp vừa và nhỏ.

(2) Bộ quy tắc CPTPP đang trở nên lỗi thời khi môi trường thương mại toàn cầu đang thay đổi căn bản. Các vấn đề quan trọng hiện nay như khả năng phục hồi của chuỗi cung ứng, quá trình khử carbon, các công nghệ mới nổi và AI... chưa được thiết kế và giải quyết trong CPTPP. Để có hiệu quả và phù hợp trong môi trường toàn cầu mới, Bộ quy tắc CPTPP bắt buộc phải cập nhật và nâng cấp.

(3) Về mặt thành viên, CPTPP vẫn chưa đủ rộng để hình thành chuỗi cung ứng hoàn thiện hơn giữa các thành viên so với RCEP. Có một số liên kết còn thiếu trong CPTPP khi một số nền kinh tế lớn trong khu vực vắng mặt như Hàn Quốc, Indonesia, Thái Lan và Philippines, cùng một số nền kinh tế khác. CPTPP cần đạt được sự cân bằng hợp lý giữa việc duy trì các tiêu chuẩn cao và mở rộng thành viên đủ điều kiện. Khi có thêm thành viên đủ điều kiện tham gia, lợi ích sẽ lớn hơn. Và quản lý việc gia nhập một cách thận trọng, hiệu quả và mang tính chiến lược có tầm quan trọng đặc biệt đối với tương lai của CPTPP.

Vương Quốc Anh

Ngày 1/2/2021, Vương quốc Anh trở thành quốc gia không thành lập đầu tiên nộp đơn xin gia nhập CPTPP. Các bộ trưởng CPTPP đã thông qua vào tháng 7/2023, và sẽ có hiệu lực tại Anh sau khi hoàn tất các thủ tục phê chuẩn trong nước, dự kiến vào đầu năm 2024.

Ukraine

Ukraine nộp đơn gia nhập tháng 5/2023. Ukraina là quốc gia châu Âu lục địa đầu tiên tham gia hiệp định này. Việc gia nhập CPTPP của Ukraine với mục tiêu củng cố nền kinh tế bị tàn phá bởi chiến tranh với Nga.

❖ RCEP XEM XÉT KẾT NẠP THÊM THÀNH VIÊN VÀO NĂM 2024

Được ký kết vào ngày 15/11/2020, Hiệp định Đối tác kinh tế toàn diện khu vực (RCEP) gồm 15 thành viên, là FTA lớn nhất thế giới, bao trùm khoảng 30% dân số thế giới và chiếm 30% thương mại toàn cầu. RCEP có hiệu lực vào ngày 01/01/2022 với Trung Quốc và 9 quốc gia khác, trong đó Philippines là quốc gia cuối cùng phê chuẩn hiệp định vào tháng 6/2023.

RCEP cũng sẽ mở cửa đối với các quốc gia khác. Đến nay, nhiều nền kinh tế, trong đó có Sri Lanka, HongKong (Trung Quốc), Bangladesh đã bày tỏ quan tâm đến việc gia nhập khối thương mại này.

Ban Thư ký Hiệp hội Các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) cho biết công tác sơ bộ cho phép nhiều quốc gia tham gia Hiệp định RCEP đang được tiến hành và các thủ tục kết nạp đã sẵn sàng vào năm 2024.

Theo ông Satvinder Singh - Phó Tổng thư ký ASEAN phụ trách Cộng đồng kinh tế, quy tắc và thủ tục kết nạp thành viên mới đang được soạn thảo. Sau khi hoàn tất, các bên quan tâm có thể bắt đầu quá trình đàm phán chính thức để gia nhập RCEP.

Hongkong (Trung Quốc)

Chính phủ Hongkong đã có thái độ tích cực đối với việc tham gia RCEP. Sau khi RCEP có hiệu lực, Chính phủ Hongkong đã chính thức nộp đơn đăng ký tham gia. Ngày 7/01/2023, Bộ trưởng Thương mại và Phát triển Kinh tế Algernon Yau Ying-wah cho biết theo quy định, thời gian chờ đợi là 18 tháng nên thời điểm gia nhập sớm nhất có thể là vào giữa năm nay.

Vào cuối tháng 7/2023, Tổng thư ký ASEAN Kao Kim Hourn cho biết ASEAN hoan nghênh sự quan tâm của Hongkong trong việc tham gia RCEP; và việc Hongkong gia nhập sẽ phụ thuộc vào sự đồng thuận của tất cả 15 thành viên RCEP. Các chuyên gia cho biết, đây là thời điểm thích hợp để HongKong tham gia và sự tham gia của nước này sẽ mang lại sức sống mạnh mẽ hơn cho RCEP nhờ lợi thế về công nghệ tài chính và tài chính xanh.

❖ NÂNG CẤP CÁC FTA TRONG KHUÔN KHỔ ASEAN

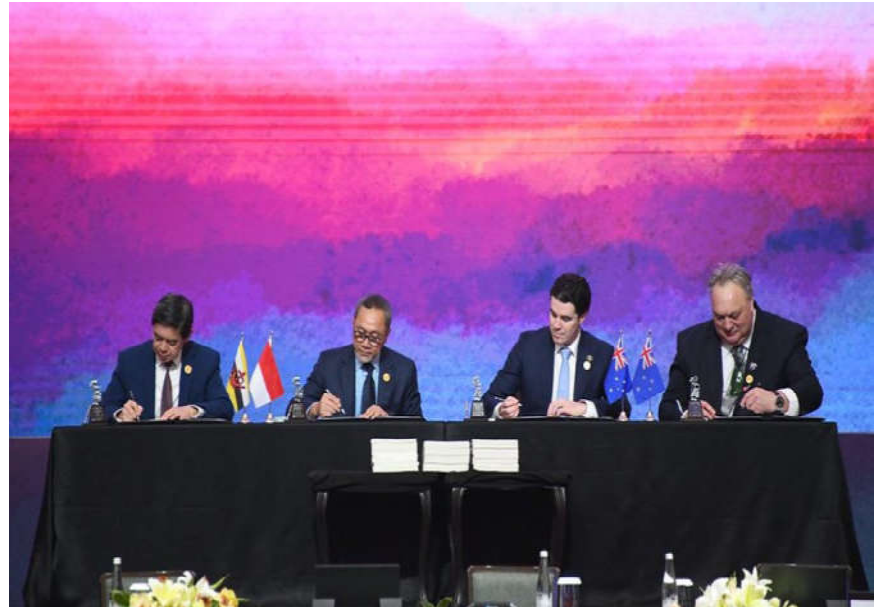
Năm 2023, các nước thành viên ASEAN và các đối tác cũng đang tích cực rà soát, nâng cấp các FTA đang thực thi để phù hợp với tình hình và bối cảnh mới.

Hiệp định Thương mại Hàng hóa ASEAN (ATIGA)

Sau 14 năm ký kết và thực thi, các nước ASEAN thống nhất nâng cấp Hiệp định ATIGA để phù hợp với bối cảnh mới. Trong năm 2023, đã có 05 phiên đàm phán nâng cấp hiệp định này. Việc nâng cấp tập trung vào những vấn đề thương mại hàng hóa truyền thống như minh bạch hóa, xử lý hàng rào phi thuế quan, tạo thuận lợi thương mại để thúc đẩy hơn nữa thương mại nội khối ASEAN, cũng như những vấn đề mới nổi nhằm đảm bảo Hiệp định trở thành một hiệp định thương mại hiện đại, hướng tới tương lai, đáp ứng tình hình mới của khu vực và toàn cầu.

FTA ASEAN - Australia - New Zealand (AANZFTA)

Nghị định thư thứ 2 sửa đổi Hiệp định AANZFTA đã được Brunei, Indonesia, cùng với Australia và New Zealand ký kết vào ngày 21/8/2023. Các quốc

gia thành viên ASEAN còn lại sẽ ký Nghị định thư thứ 2 vào thời điểm thích hợp. Theo Nghị định thư thứ 2, 13 Chương trong AANZFTA ban đầu – bao gồm cả Quy tắc xuất xứ, Thủ tục hải quan và Tạo thuận lợi thương mại, đầu tư, cạnh tranh và Bảo vệ người tiêu dùng, Thương mại điện tử đã được nâng cấp. Ba Chương mới gồm: Mua sắm chính phủ, Doanh nghiệp siêu nhỏ, nhỏ và vừa (MSME), Thương mại và phát triển bền vững, cũng như các điều khoản mới về dịch vụ giáo dục cũng đã được bổ sung. Điều này làm cho AANZFTA hiệu quả và tạo thuận lợi hơn, giảm chi phí giao dịch đối với doanh nghiệp; đồng thời, tối đa hóa sức mạnh tổng hợp và bổ sung của AANZFTA với các sáng kiến

thương mại khu vực khác để tăng cường bền vững và toàn diện

FTA ASEAN – Hàn Quốc (AKFTA)

Trên cơ sở nâng cấp hiệp định hàng hóa giữa ASEAN và Hàn Quốc năm 2022, trong khuôn khổ Hội nghị Bộ trưởng Kinh tế ASEAN (AEM) lần thứ 55 vào tháng 8/2023, đã thống nhất nâng cấp AKFTA để tăng cường chuỗi cung ứng, đảm bảo phù hợp với các doanh nghiệp hiện nay và trong tương lai, đáp ứng sự phát triển của khu vực và toàn cầu. Nâng cấp AKFTA sẽ mở đường cho các mối quan hệ kinh tế mạnh mẽ hơn giữa hai bên trong bối cảnh nhiều tập đoàn Hàn Quốc đang tìm cách đa dạng hóa hoạt động từ Bắc Á tới ASEAN.